

ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.964.21-051

Марина Міщенко

(Умань)

ПРОБЛЕМА ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНОГО КОНФЛІКТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА

Анотація. Стаття присвячена проблемі внутрішньоособистісного конфлікту у професійній діяльності психолога. Досліджено сутність феномену та особливості внутрішньоособистісних конфліктів у психологів.

Ключові слова: внутрішньоособистісний конфлікт, психолог, професійна діяльність, протиріччя, причини.

Abstract. This article is devoted to the problem of interpersonal conflicts in professional activity psychologist. The essence of the phenomenon and features of interpersonal conflicts psychologists.

Keywords: intrapersonal conflict, psychologist, professional activities, contradictions, causes.

Особливості професійної діяльності психолога викликають чисельні, різноманітні і суперечливі вимоги до його особистості і зумовлюють високий ризик виникнення внутрішньоособистісного конфлікту.

Внутрішньоособистісний конфлікт – це стан, в якому людина має суперечливі і взаємовиключні мотиви, цінності та цілі, з якими він в даний момент не може впоратися, не може виробити пріоритети поведінки [2].

Зовнішні причини внутрішньоособистісних конфліктів можуть бути надзвичайно різноманітними. Але їх загальна ознака полягає в неможливості отримання задоволення, що має в даній ситуації глибокий внутрішній зміст і значення для особистості, потреб і мотивів.

Аналізуючи зовнішні причини, що викликають внутрішньоособистісний конфлікт у професійній діяльності, виділяють наступні види протиріччя:

- Протиріччя між великою відповідальністю і недостатніми правами для її реалізації;
- Протиріччя між жорсткими вимогами до термінів і якості виконання завдання і поганими умовами праці;
- Протиріччя між двома взаємовиключними вимогами або завданнями;
- Протиріччя між жорстко поставленим завданням і погано прописаними механізмами і засобами його виконання;
- Протиріччя між виробничими вимогами, нормами і традиціями в організації з одного боку, і особистими цінностями або потребами з іншого;
- Протиріччя між прагненням до творчості, кар'єрі, самоствердження і можливостями реалізації цього в рамках організації;
- Протиріччя, викликані несумісністю соціальних ролей особистості;
- Протиріччя між прагненням до прибутку і моральними нормами.

Внутрішні причини внутрішньоособистісних конфліктів кореняться в суперечностях між різними мотивами особистості, у відмінностях її внутрішньої структури. При цьому, чим складніше внутрішній світ людини, чим більше розвинені його почуття, цінності і домагання, чим вище його здатність до самоаналізу, тим більшою мірою особистість схильна до внутрішнього конфлікту.

Професійна діяльність психолога різнопланова і поліфункціональна за своїм характером і змістом. Здійснюючи функціональні обов'язки, психолог використовує різні методи, техніки і технології, що об'єднуються за своїм характером в більш великі блоки, що характеризують основні види професійної діяльності практичного психолога.

Важливе значення в професійній діяльності психолога є рефлексія тих чи інших форм власного існування як професіонала. Ключовим у процесі професіоналізації психолога стає диференціація, відділення самого себе як

фахівця від інших позицій, займаних людиною. Відбувається побудова предметності власної діяльності, тобто визначення специфічності, унікальності щодо діяльності інших професіоналів у цій галузі і одночасно обмеження власної діяльності, визначення смислів, цілей і способів власної діяльності. Професійно важливі психологічні якості особистості психолога виступають в ролі своєрідного психологічного ресурсу, потенційно готового до включення їх в різні види професійної діяльності. Професійно важливі психологічні властивості припускають віднесення до них інтелектуальних (особливості мислення та інших пізнавальних процесів), моральних, емоційних і вольових, а також організаторських якостей особистості психолога, які визначальним чином впливають на характер і ефективність професійної діяльності [3].

Специфіка умов професійної діяльності психолога пов'язана з підвищеною моральною відповідальністю суб'єкта професійної діяльності. Це, з одного боку, є наслідком особливої ролі, що відводиться професіоналам гуманітарного типу професій в суспільстві, ролі, що включає в себе етичні і моральні вимоги до особистісних особливостей професіонала, з іншого боку – це наслідок особливостей результатів діяльності в гуманітарній сфері.

Особистісна включеність у професійну діяльність як характерна особливість професії психолога і як умова його професійної успішності нерідко призводить до характерних для гуманітарного типу професій професійним деформацій і вигоряння. Формування адекватного уявлення про успішність професійної діяльності практичного психолога є, на наш погляд, важливим моментом у вирішенні проблеми конструктивного подолання внутрішньоособистісних професійних конфліктів.

Для психолога оцінка успішності своєї роботи пов'язана, перш за все, з усвідомленням сенсу своєї діяльності, основних цілей і завдань, що вирішуються за кожним конкретним клієнтом. Невирішеність даної проблеми часто призводить: 1) до взаємного незрозуміння між психологами і їх керівниками (наприклад, керівнику складно буває оцінити роботу психологів), 2) до незрозуміння між психологом і його клієнтами, 3) до незрозуміння між

колегами - психологами (що виражається у взаємних закидах і звинуваченнях в «непрофесіоналізмі»), 4) до неадекватної самооцінки психологом своєї праці. Як об'єктивні детермінанти внутрішньоособистісних конфліктів у професійній діяльності практичного психолога виступають: неухильне дотримання етичних норм, виражена орієнтація на цінність іншої людини, передбачає адекватне сприйняття і оцінку психологом своїх можливостей; невизначеність нормативно-правової бази, що призводить до розмитості функціональних обов'язків зв'язків, до виконання інших видів робіт; надзвичайна функціональна різноманітність і складність завдань, що вирішуються психологом, вимагає від нього широкого наукового кругозору, орієнтації в багатьох областях психології, відсутність чітких критеріїв оцінки ефективності діяльності практичного психолога; нереалістичність соціальних очікувань щодо можливостей практичного психолога; залежність професійної успішності від узгодженості спільних дій психолога і інших суб'єктів професійної діяльності (керівник, члени колективу і т. і.); недостатня адекватність організаційних структур потребам професійного зростання практичного психолога, досить жорстка регламентація діяльності різними нормативними актами, що суперечать професійним нормам і етичним вимогам до професії психолога [4, 132].

Таким чином, внутрішньоособистісний конфлікт є внутрішньоособистісною суперечністю, емоційно пережитою людиною як значуща для нього психологічна проблема, яка потребує свого вирішення і викликає внутрішню роботу свідомості, спрямовану на його подолання. Внутрішньоособистісні конфлікти, які проявляються у професійній діяльності, детермінуються об'єктивними і суб'єктивними причинами і обумовлені внутрішніми суперечностями, пов'язаними як із специфікою професійної діяльності, так і з особливостями самого суб'єкта праці.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Анцупов А. Я, Шипилов А. И. Конфликтология / Л. Я. Анцупов, А. И. Шипилов – М.: ЮНИТИ, 1999. – 346 с.

2. Анцупов А. Я. Словарь конфликтолога: 2-е изд. / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – СПб.: Питер, 2006. – 528 с.
3. Василюк Е. Ф. Психология переживаний (анализ преодоления критических ситуаций) / Е.Ф. Василюк. – М.: Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.
4. Громова О.Н. Конфликтология / О. Н. Громова. – М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем», ЭКМОС, 2000. – 320 с.